

На крылах беркута

Нататкі вандроўніка з цэнтра Еўропы ў сэрца Еўразіі

Віктар КОРБУТ,
журналіст

Калі трапляеш у Астану, здаецца, што ты – у будучыні. Шкляны аэрапорт – проста шык і бляск! Яркія каляровыя будынкi касмічных формаў, нібы ў фантастычных апавяданнях Кіра Булычова; бясплатная дамашняя тэлефонная сувязь; па вуліцах шпацыруюць людзі розных рас, якія знаходзяць паміж сабою агульную мову. Для многіх куткоў планеты такое спалучэнне немагчымае. Але тут, у дзявятай па плошчы краіне свету, на мяжы Еўропы і Азіі, можа быць усё...

ААЗІС СЯРОД СТЭПУ

– **М** агчыма, беларусы недастаткова добра ўяўляюць, што такое сучасны Казахстан. Чуў, як некаторыя ставілі нашу краіну ў адзін рад з сутучнымі па назве дзяржавамі: Афганістан, Пакістан. Гэта памылковае параўнанне, – Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Казахстана ў Беларусі Анатоль Смірноў перакананы, што нашы грамадзяне яшчэ мала ведаюць адзін пра аднаго.

І праўда, што беларус чуў пра колішнюю брацкую рэспубліку СССР? Тое, што там пачалося асваенне цаліны? Што там жа знаходзіцца касмадром Байканур?.. А некаторыя з тых, хто ведае пра новую сталіцу Астану, думаюць, быццам яна пабудавана ў чыстым стэпе... Але гэта не зусім так. Яшчэ ў пачатку XIX стагоддзя перасяленцы з Расіі заснавалі гарадок Акмолінск, які ў 1961 годзе «перахрысцілі» ў Цалінаград. Дагэтуль у старой частцы горада захаваліся кварталы ў стылі сталінскага ампіру ды дзе-нідзе трапляюцца масівы хрушчовак, якія ўжо даўно заслужылі назву «хрушчобы». Дарэчы, яны аджываюць апошнія гады. Тут будзе горад-сад – зялёны аазіс цывілізацыі сярод стэпу.

Выклікаюць захапленне раскошныя «сарай» («сарайы» па-казахску – палац). Да-

мы культуры, і прэзідэнцкія цэнтры, і Палац міру і згоды ў выглядзе піраміды... Шкляна-бетонную піраміду спраектаваў вядомы англійскі архітэктар Норман Фостэр. Дойлідаў для стварэння аблічча Астаны (у перакладзе назва горада гучыць проста – сталіца) выбіраў асабіста Нурсултан Назарбаеў. Аўтарства генеральнага плана горада-саду, які шчыльна забудоўваецца фантастычнымі гмахамі і засаджваецца дрэвамі, неўласцівымі для стэпавага рэгіёну, належыць японскаму архітэктару Кісё Куракава. Уся новая забудова Астаны павінна завяршыцца да 2030 года, абвешчанага датай поўнага абнаўлення постсавецкага Казахстана на сучасны лад. І гэта не прывідны рубж «пабудовы камунізму». Хуткія тэмпы будаўніцтва пацвярджаюць верагоднасць ажыццяўлення ўсіх праектаў да заветнага дня. Прычым манументальныя будынкi ствараюцца не толькі дзеля красы, але і для жыцця. Жанат Кулжабаева, выкладчыца Еўразійскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Льва Гумілёва, чакае, калі дабудуюць яе шматпавярховы дом ля самай піраміды, перад пляцам Казак Елі: у маштабах Мінска гэта раён Кастрычніцкай плошчы. Зразумела, што кватэры ў такіх дамах даюць людзям заслужаным. Больш дакладна, даюць магчымасць набыць па льготным кошце – 500 долараў за квадратны метр!

Манументальныя помнікі ў гонар дзеячаў мінулага, шматпавярховыя міністэрстваў (напрыклад, размешчаны недалёка ад беларускага пасольства гмах Міністэрства сельскай гаспадаркі) не могуць не выклікаць павагі да высылкаў кіраўніцтва краі-

ПРА АЎТАРА

КОРБУТ Віктар Андрэевіч.

Нарадзіўся ў 1981 годзе ў Мінску. У 2003 годзе скончыў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры.

У 2002–2007 гадах працаваў спецыяльным карэспандэнтам газеты «Советская Белоруссия». З 2008 года вядзе ў выданні аўтарскую рубрыку «Гідом буду». У 2007–2009 гадах працаваў аглядальнікам штотыднёвіка «Туризм и отдых». З 2009 года – рэдактар аддзела культуры «На роднай газеты».

ны па стварэнні новага іміджу новага Казастана, увасобленага найперш у яго сталіцы. Наколькі аблічча Мінска на гэтым фоне «канкурэнтаздольнае»? Як мне здаецца, класічны вобраз цэнтра горада над Свіслаччу, створаны ў асноўным у 30–50-я гады XX стагоддзя і на пачатку XXI, не такі «крыклівы», як новабудоўлі Астаны, але не менш манументальны. Ну, дзе яшчэ ёсць такая доўгая цэнтральная вуліца, вытрыманая ў адным стылі, як наш праспект Незалежнасці? А Нацыянальная бібліятэка, чыгуначны вакзал, «Мінск-арэна» – яны цалкам адпавядаюць духу дойлідства XXI стагоддзя, у якім будзеца Астана. Што да вырашэння кватэрнага пытання, дык з’яўленне на захадзе Мінска толькі аднаго мікрараёна Каменная Горка амаль на 80 тыс. жыхароў чаго вартае! Між тым, такія раёны вырастаюць у розных канцах нашай сталіцы. Вонкавая бліскучасць Астаны кідаецца ў вочы, але, калі ўзяцца за параўнанні, Мінск – па дынаміцы росту – не здае ні ў адной са сфер жыцця.

ЗАХАД ІМ ДАПАМОЖА

У першай астанінскай рэзідэнцыі Н. Назарбаева цяпер бясплатны музей, але тут нельга фатаграфавач. Турыстам, аднак, паказваюць і рабочы кабінет кіраўніка дзяржавы, і падарункі ад замежных лідараў. З асаблівым гонарам экскурсавод дэманструе карту карысных выкапняў, размешчаную насупраць прэзідэнцкага стала: запальваюцца рознакаляровыя агеньчыкі, што пазначаюць скарбы казахстанскіх гор і стэпу. Побач з гэтай картай прайшло не адно важнае пасяджэнне... На фатаграфіях Нурсултан Абішавіч аднолькава прыязна вітаецца з Кандалізай Райс, Уладзімірам Пуціным, Дзмітрыем Мядзведзевым, Аляксандрам Лукашэнкам, арабскімі лідарамі. Гід тлумачыць: «Сутнасць нашай замежнай палітыкі – шматвектарнасць».

Н. Назарбаеў будзе нацыянальную дзяржаву, але найперш – прафесіянальную. Як і ў Беларусі, у Казахстане кіраўніцтва краінай ажыццяўляецца па вертыкалі. Усе рашэнні, якія прымаюцца чыноўнікамі, грунтуюцца на мэтазгоднасці таго або іншага праекта з пункту гледжання яго прыбытковасці.

Бізнес пачуваецца вельмі свабодна: ён не звязаны абавязальствамі ў сацыяльнай сферы. У выніку ў Казахстане бізнесмены

Казахстан – першая на постсавецкай прасторы краіна, якая атрымала старшынства ў Арганізацыі па бяспецы і супрацоўніцтве ў Еўропе. Лагатыпам старшынства Казахстана ў АБСЕ (2010 год) стаў сонечны беркут. Яго выява ў гербах і сцягах народаў і этнічных груп, што насяляюць Казахстан, мае даўнюю традыцыю. На мове сімвалікі сілуэт арла азначае дзяржаўную ўладу. Для стэпавых народаў гэта сімвал свабоды, незалежнасці, імкнення да мэты, да вышыні, палёт у будучыню.

могуць рупіцца пра наваколле, у якім разгарнулі вытворчую дзейнасць, а могуць «эгаістычна» дбаць толькі пра ўласны інтарэс. Усё залежыць ад дамоўленасцей паміж прадпрыемальнікамі і мясцовымі ўладамі.

Пры дэклараванай на ўсіх узроўнях грамадства «адданасці» курсу прэзідэнта сярод радавых грамадзян не адчуваецца трымання перад вярхоўнай уладай, што лічыцца характэрным для Усходу. Засведчу толькі адзін эпізод. У час парад у Дзень Канстытуцыі спецыяльна запрошаныя на трыбуны гледачы – выбраныя ў працоўных калектывах грамадзяне – не зважаючы на тое, што кіраўнік дзяржавы зачытваў зварот да нацыі, жавалі папкорн, гучна перамаўляліся паміж сабой, уздымаліся з месцаў, каб памахаць сцяжком у бок Н. Назарбаева. Такая разняволенасць не сапсавала свята і нават надавала яму шарм «простанароднасці».

Відавочна, што казахстанцы з задавальненнем прымяраюць на сябе заходнія мадэлі ўладкавання жыцця. Тут нават у дзёўціфры набыткі пакуюць у ярка-чырвоныя пакеты з надпісамі ў амерыканскім духу, якія проста не пакідаюць пакупніку выбару, акрамя як яшчэ раз завітаць у Казахстан! І вярнуцца хочацца.

У цэнтры Астаны.
На пярэднім плане –
вежа «Байтэрэк»

Вяртаюцца і казахстанскія хлопцы ды дзяўчаты з-за мяжы, набраўшыся ведаў у найлепшых універсітэтах свету. Прэзідэнт краіны вылучае сродкі на такое навучанне ў заходнееўрапейскіх ВНУ. Выпускнікі Оксфарда, Сарбоны, дарэчы, пасля мусяць адпрацаваць пэўны тэрмін у дзяржаўных арганізацыях. У наступным годзе ў Астане

адкрыецца новы ўніверсітэт, дзе выкладанне плануецца арганізаваць на ўзор лепшых вышэйшых школ Еўропы – найперш па-англійску, а толькі пасля па-казахску і па-руску. Універсітэт павінен гадаваць новыя інжынерна-тэхнічныя кадры для краіны. Комплекс для 25 тыс. студэнтаў ужо атрымаў гучную назву Astana Knowledge City, што значыць Горад ведаў у Астане. Канат Байгарын, дырэктар Горада ведаў па акадэмічных пытаннях, мяркуе, што сюды паедуць вучыцца таксама хлопцы і дзяўчаты з Расіі, Кітая, Афганістана, іншых краін.

– Ёсць тэндэнцыя да наладжвання цесных сувязяў з Турцыяй, – распавядае Жанар Калбачаева, дырэктар Міжнароднага медыя-цэнтра «Байтэрэк». – Модай апошняга часу стала стварэнне казахстанска-турэцкіх гімназій. Нашы мовы роднасныя, гэта дапамагае збліжэнню. Казахстан, дарэчы, клапоціцца і пра цюркамоўных суседзяў з поўначы – жыхароў Башкартастана, Татарстана: ладзяцца супольныя культурныя мерапрыемствы, падтрымліваюцца тамтэйшыя ініцыятывы па інтэграцыі прадстаўнікоў роднасных этнасаў.

СВАЕ ЛЮДЗІ – ПАЛАДЗІМ

У Казахстане памятаюць пра вялікае цюркскае мінулае. Казахі лічаць сябе нашчадкамі скіфаў, сарматаў, печанегаў, гунаў і залатаардынцаў, шануюць Абылайхана, які ў XVIII стагоддзі ўпершыню згуртаваў казахскія землі ў адну дзяржаву. Адначасова нашчадкі ўладароў Вялікага Стэпу імкнуцца да еўрапейскай мадэлі арганізацыі грамадства, умела дапасоўваючы яе рысы да мясцовых рэалій. Нічога дзіўнага ў гэтым няма – частка краіны (на захад ад Урала) знаходзіцца ў геаграфічнай Еўропе. У 2010 годзе Казахстан старшынствуе ў АБСЕ.

Між тым па стракатасці нацыянальнага складу Казахстан можа параўнацца з усёй Еўропай. Паводле папярэдніх даных перапісу насельніцтва 2009 года, у краіне пражываюць каля 16 млн. чалавек, з іх крыху больш за 9 млн. складаюць казахі. У 1995 годзе Прэзідэнт Н. Назарбаеў ініцыіраваў стварэнне Асамблеі народа Казахстана, на якой абмяркоўваюцца лёсавызначальныя для краіны пытанні. Валерый Еўдакіменка, загадчык сакратарыята Малой Асамблеі народа Казахстана, мяркуе, што менавіта

дзякуючы ўзважанай палітыцы Нурсултана Абішавіча Назарбаева дзяржава пазбегла пераходу канфліктаў на этнічнай глебе ў ваднае процістаянне. Усе спрэчныя пытанні ў шматнацыянальнай дзяржаве вырашаюцца цывілізавана – за сталом перамоў. Ні Канстытуцыя, ні заканадаўчыя акты па моўнай палітыцы не прымаліся без кансультацый з Асамблеяй. Дарэчы, пэўны час намеснікам Н. Назарбаева ў Асамблеі быў беларус Павел Агрускевіч – былы рэктар Казахскай архітэктурна-будаўнічай акадэміі, ураджэнец Стаўбцоўшчыны (некалькі гадоў таму ён вярнуўся ў Беларусь).

НЕСЛАВЯНСКІ БАЗАР

Паводле артыкула 7 Канстытуцыі Казахстана, «у Рэспубліцы Казахстан дзяржаўнай мовай з’яўляецца казахская мова». Той жа артыкул гаворыць: «У дзяржаўных арганізацыях і органах мясцовага самакіравання афіцыйна ўжываецца руская мова».

Пачынаючы з аэрапорта Астаны і да самых далёкіх вёсак, што згубіліся ў стэпе, усе надпісы выкананы на дзвюх мовах. Але, нягледзячы на фармальную роўнасць, казахская мова мае публічны прырытэт, хоць фактычна дамінуе руская. У апошнія ж гады дзякуючы дзяржаўнай палітыцы па інтэграцыі грамадзян усіх нацыянальнасцей у адзіную нацыю бар’еры пачынаюць знікаць.

Моўная сітуацыя ў Казахстане ў савецкі час нагадвала беларускую. – У рэспубліцы амаль ва ўсіх школах дзяцей вучылі па-руску, казахскай мове не знаходзілася месца ў сістэме вышэйшай адукацыі, – сведчыць

Ж. Калбачаева. – Я сама выхоўвалася спачатку па-руску і толькі пасля навучылася роднай мове. І цяпер яшчэ многія казахі аддаюць у паўсядзённым жыцці перавагу рускай мове.

На вуліцах я чуў, як людзі свабодна пераходзяць з казахскай мовы на рускую і наадварот. Некаторыя казахі дрэнна гавораць па-казахску, іншыя недастаткова добра валодаюць рускай, але ўжо многія прадстаўнікі больш як ста народаў краіны гавораць свабодна па-казахску. Прэзідэнт Н. Назарбаеў на важных дзяржаўных мерапрыемствах пачынае прамову па-казахску,

На вяршыні вежы «Байтэрэк» захоўваецца адбітак далоні прэзідэнта. Дакрануцца да «рукі Назарбаева» лічыць гонарам кожны казахстанец

працягвае па-руску і завяршае зноў на роднай мове. Гэта не паліткарэктнасць, а чыстай вады рэалізм – водгук на існуючы стан спраў.

У 20-я гады XX стагоддзя ў СССР палітыку па ўзмацненні мясцовага нацыянальнага элемента называлі «каранізацыяй». У Казахстане пасля атрымання незалежнасці дзякуючы каранізацыі доля карэннага насельніцтва павялічваецца, суайчыннікі заахвочваюцца да пераезду з эміграцыі на радзіму, родная мова шануецца і падтрымліваецца дзяржавай. Пад крыламі беркута, птушкі-сімвала стэпавага краю, стае таксама месца нашчадкаў тых, хто прыбыў сюды ў час царскіх і сталінскіх ссылак, у гады асваення цаліны. Акім (кіраўнік адміністрацыі) сталічнай Акмалінскай вобласці – немец, а былы акім Паўночна-Казахстанскай вобласці Анатоль Смірноў, рускі чалавек, цяпер узначальвае пасольства Казахстана ў Беларусі. Яны – не «прыхадні», а тутэйшыя людзі, сапраўдныя казахстанцы.

BELARUS.KZ

Нашых землякоў у Казахстане, паводле слоў Васіля Гапеева, пасла Беларусі ў гэтай цэнтральнаазіяцкай дзяржаве, каля 100 тыс. чалавек. Асноўная маса сканцэнтравана ў Кастанай, Паўладары, Астане, Паўночна-Казахстанскай, Акмалінскай абласцях. Дзейнічаюць 11 культурных цэнтраў.

Член Паўночна-Казахстанскага абласнога яўрэйскага культурнага цэнтра Марк Віткін адшукаў, што вытокі яго нацыянальнай дыяспары знаходзяцца і ў Беларусі: «З'яўленне яўрэяў у Паўночным Казахстане звязана са з'яўленнем яўрэяў у Расійскай імперыі. У канцы XVIII стагоддзя, пасля трох падзелаў Польшчы, паўтара мільёна яўрэяў, якія пражывалі ва ўсходняй частцы Польшчы, апынуліся на тэрыторыі Расіі... Сучасны омскі гісторык Савіных, між іншым, адзначае з'яўленне яўрэяў у Заходняй Сібіры яшчэ ў XVII стагоддзі, у якасці палонных руска-польскай вайны». Несумненна, што сярод гэтых «польскіх» яўрэяў былі выходцы з нашага краю...

Як адзначыў В. Еўдакіменка, кіраўніцтва Казахстана стварае магчымасці для захавання нацыянальных адметнасцей, а ўсё іншае залежыць ад саміх людзей і іх

жадання. У Астане, напрыклад, дзейнасць беларусаў сканцэнтравана на ўдзеле ў гарадскіх святах і іншых афіцыйных урачыстасцях. Пераважная большасць актывістаў дыяспары – людзі сталага веку. Культурны цэнтр «Беларусь» у сталіцы Казахстана ўзначальвае Аляксандра Раманава. У 30-я гады мінулага стагоддзя яе бацькі былі высланы сюды з Магілёўшчыны. Спадарыня Раманава выкладае ў беларускім гуртку родную і казахскую мовы. Пяць гадоў таму ў цэнтр прыйшла Гульміра Балатава, казашка па нацыянальнасці, каб навучыцца спяваць... па-беларуску!

– Мне падабаюцца розныя мовы, – прызнаецца дзяўчына. – Сёлета я скончыла аграгратэхнічны ўніверсітэт па фінан-

Выступленне творчага калектыву беларускай дыяспары на адкрыцці выстаўкі «BelarusExpo-2009» у Астане

савай спецыяльнасці, але яшчэ спяваю і ўдзельнічаю ў розных конкурсах. На рэспубліканскім конкурсе Young Star свядома выступала з беларускай песняй.

Алмацінскія беларусы больш актыўныя за астанінскіх. Суайчыннікі з былой казахстанскай сталіцы стварылі «Беларускі партал у Казахстане» – belarus.kz. З сайта становіцца вядома, што ў 1886–1888 гадах у Акмалінскім павеце (ваколіцах Астаны) адбываў трохгадовую ссылку Пётр Румянцаў. Гэта ў яго доме ў Мінску ў 1898 годзе прайшоў гістарычны Першы з'езд РСДРП. Ужо ў сталінскія часы ссылку ў Казахстане адбывалі пісьменнікі Пятро Бітэль і Ян Скрыган. У перыяд Вялікай Айчыннай вайны больш за 10 тыс. беларусаў знайшлі прытулак, а некаторыя і вечны спакой,

на гэтай зямлі. Тут працавалі калектывы Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балета, Віцебскага драматычнага тэатра, многія кінематаграфісты. У Алматы жыла беларуская оперная прыма Ларыса Александроўская, тут жа рэжысёр Уладзімір Корш-Саблін зняў першыя айчынныя фільмы пра вайну. Беларускі след на зямлі Казахстана, магчыма, яшчэ глыбейшы. Але ж ніхто так і не ўзяўся дагэтуль за напісанне гісторыі стасункаў двух народаў. А пачынаць жа можна, бадай, ад скіфаў!

ТЫ – МНЕ, Я – ТАБЕ

Сувязі паміж народамі, паводле сучасных падыходаў, вымяраюцца інтэнсіўнасцю эканамічнага ўзаемадзеяння. Пэўна, у кожнай беларускай булцы ці батоне ёсць часцінка казахстанскага збожжа... Самы белы хлеб выпякаецца з цвёрдых сартоў пшаніцы, а такая ў нас не расце. Мы яе экспартуем. І пераважна з гэтай цэнтральнаазіяцкай краіны.

У чым мы яшчэ можам супрацоўнічаць? Уладзімір Бажко, міністр па надзвычайных сітуацыях, старшыня казахстанскай часткі казахстанска-беларускай камісіі па гандлёва-эканамічным супрацоўніцтве, лічыць перспектывым стварэнне сумесных з Беларуссю прадпрыемстваў у галіне сельгасперапрацоўкі: «Пабываўшы ў Беларусі, я на свае вочы пераканаўся: нам ёсць што пераняць з вашага вопыту. Мяса-малочная перапрацоўка ў Беларусі на высокім узроўні, і на аснове вашай вытворчасці мы гатовы пайсці на стварэнне сумесных прадпрыемстваў».

Плануецца таксама навучанне аграрыяў Казахстана ў беларускіх ВУЗ. Казахстан зацікаўлены ў далейшых пастаўках халадзільнікаў «Атлант», лекастваў, іншых тавараў. Спадар Бажко выказаў асаблівую зацікаўленасць Казахстана ў выкарыстанні нашых спецыялістаў па будаўніцтве дарог. «Некаторыя шляхі ў нашай краіне нібы дайшлі з часоў заваявання Крыма», – пажартаваў міністр. Але ў кожным жарце ёсць толькі доля жарту. Калі ад сталіцы краіны Астаны да Какшэтау, цэнтра Акмалінскай вобласці, вядзе цудоўная шаша, то ад Какшэтау да памежнага з Расіяй Петрапаўлаўска машына ўвесь час скача, як па купінах, а рэканструкцыя дарогі толькі плануецца. Уладзімір Карпавіч лічыць

важнай задачай «дагнаць Беларусь па дарожным будаўніцтве і выкарыстаць беларускіх спецыялістаў пры стварэнні транспартнага калідора «Еўропа – Кітай».

Казахстанская дзяржава ўкладае вялікія сродкі ў мадэрнізацыю. Грошы з нацыянальнага запasu, аднак, расходуюцца вельмі ашчадна. Золатавалютныя рэзервы, створаныя за кошт продажу нафты, былі выкарыстаны ў час крызісу ўсяго адзін раз – каб захаваць узровень пенсій 2008 года. У Казахстане ў 2009 годзе таксама адбылася дэвальвацыя, нацыянальную валюту тэнге напаткаў лёс беларускага рубля: раней давалі за долар 120 тэнге, цяпер – 150. У выніку рэальны заробак знізіўся. Зрэшты, самі казахстанцы лічаць, што атрымліваюць нядрэнныя грошы ў параўнанні з іншымі постсавецкімі краінамі. У Петрапаўлаўску лічыцца нармальнай зарплата на прадпрыемстве памерам 300 долараў, але ў Астане для годнага жыцця трэба мець не менш за тысячу «зялёных».

Што да дынамікі міждзяржаўных гаспадарчых эканамічных зносін, то карціна такая: за 10 гадоў – з 1999 па 2009 – тавараабарот Беларусі і Казахстана павялічыўся ў 9,5 раза, пры гэтым беларускі экспарт узрос у 11 разоў, а патак казахстанскіх тавараў у нашу краіну – у 6 разоў. Але нельга не заўважаць тэндэнцыю зніжэння гэтых паказчыкаў. Так, за 10 месяцаў 2009 года ўзаемны тавараабарот знізіўся ў параўнанні з адпаведным перыядам папярэдняга года да 72,3 %. Як кажуць, ёсць над чым працаваць.

ГУЛЯЦЬ ДЫК ГУЛЯЦЬ!

Можа здацца, што ўсё жыццё Казахстана, калі не лічыць былой сталіцы Алматы, канцэнтруецца ў Астане і вакол яе. Але цяпер адначасова з развіццём новай сталіцы адбываецца рэгіяналізацыя ўсёй краіны. Так, цэнтрам сталічнай Акмалінскай вобласці з'яўляецца не Астана, а Какшэтау. Акмалінская ж вобласць – даволі перспектывы рэгіён не толькі дзякуючы асабліваму статусу.

– Наш край лідзіруе па ўраджаях збожжавых культур, мае вялікія запасы золата, аб'ёмы здабычы якога ўвесь час павялічваюцца, – расказвае акім гэтага

Яўген Дашкевіч, нашчадак беларускіх цаліннікаў, адкрыў на дарозе з Астаны ў Петрапаўлаўска кафэ «Сябры»

рэгіёну Альберт Рау. – У горадзе Стэпнагорск развіта ўранавая вытворчасць. Аднак цяпер прыярытэтныя два напрамкі. Першы – развіццё харчовага пояса вакол Астаны, другі – турызм.

На першы погляд, вакол – адзін стэп. Аднак сярод «пустыні» ёсць «востраў Крым» – Бурабай, Баравое – так называюць папулярнае месца адпачынку з некалькімі азёрамі, ахаванае ад стэпу высокімі гарамі, парослымі хвоямі. Тут і праўда крымскі клімат і азёры ласкавыя, як Чорнае мора.

Турыстычныя базы абсталяваны найноўшай мэбляй, тэхнікай, а вакол – некранутая цывілізацыяй прырода. «Нават адно дрэва ссекчы нельга – усё пад пільным кантролем дзяржавы», – гаворыць Эсміральда Есімава, дырэктар фірмы «Турыст», заслужаны работнік турызму Казахстана. Уезды ў запаведны край перакрыты шлагбаумами. Праезд платны альбо па пропуску.

Мясціна гэта найбольш цікавіць тых, каго вабіць прыродная экзатыка. Горналясісты аазіс адкрылі яшчэ ў 1762 годзе супрацоўнікі экспедыцыі Расійскай імператарскай акадэміі навук. У гады Вялікай Айчыннай вайны ў тагачаснае Баравое нават эвакуіравалася Малая Акадэмія навук СССР, больш за паўтары сотні вучоных, у тым ліку славуці Уладзімір Вярнадскі.

– Для жыхароў Казахстана месца гэта гістарычнае, звязанае з праўленнем Абылай-хана, – распавядае Эсміральда Кабіеўна. – На паляну Абылай-хана, да манумента ў гонар манарха, цяпер прыязджаюць маладыя з вясельнымі картэжамі.

Бурабай – гэта аналаг нашай Нарачы. Азёры, хваёвыя лясы, гразі, мінеральныя воды і горы разам складаюць вялікі комплекс – Дзяржаўны прыродны парк «Бурабай». Пакуль асноўны профіль дзейнасці тутэйшага турбізнесу – санаторна-курортнае лячэнне, вандроўкі між гор, адпачынак на азёрах. Комплекс мае і пэўны патрыятычны сэнс – пра вялікае мінулае расказвае прырода. У кожнай скалы, што выглядвае з-за лясістых гор, – уласная назва: Адзінокі Рыцар, Не Дастаць Стралою (Акжэтпес). За кожнай глыбай – легенда.

Але неўзабаве ўсё можа крута змяніцца. Бурабай ператвараецца ў вялікі ігральны цэнтр. Ігральныя аўтаматы забаронены па ўсёй краіне, а тут – поўная свабода: пад гэты сегмент бізнесу ствараецца спецыяль-

ная эканамічная зона. Парадаксальна? Не. Такім чынам у курортны пасёлак прыцягваюцца вялікія інвестыцыі.

– Будзе рэканструяваны какшэтаўскі аэрапорт, тут пройдзе аўтабан з Еўропы на Кітай, стане прыязджаць яшчэ больш расіян, тым больш што ігральны бізнес у іх краіне забаронены. Да Бурабая ад Астаны 220 кіламетраў, або дзве гадзіны язды, – дробязь у маштабах Казахстана, – малое найбліжэйшую перспектыву рэгіёну Шынарбек Батырханаў, намеснік начальніка ўпраўлення турызму, фізічнай культуры і спорту акімата Акмалінскай вобласці.

Нядаўна назначаны акім Бурабайскага раёна Акмалінскай вобласці Уладзімір Балахонцаў настроены на актыўнае ажыццяўленне дзяржаўнай праграмы развіцця курорта, разлічанай да 2030 года. Кожнаму інвестару даюць у карыстанне зямлю, пэўныя льготы, а ўзамен разлічваюць убачыць канкрэтныя справы на гэтай тэрыторыі. За кошт дзяржавы ў Бурабаі пракладваюцца новыя электрычныя, водныя, каналізацыйныя сеткі. Што

да экалогіі асяроддзя, то ігральны бізнес не павінен стаць фактарам рызыкі. Як запэўніў У. Балахонцаў, дзяржава вылучае вялікія сродкі на ачыстку навакольных азёр. Да таго ж – да эксплуатацыі гасцініц, дамоў адпачынку, кавярняў выстаўляюцца жорсткія экалагічныя патрабаванні.

У кастрычніку 2009 года ў Астане прайшла XVIII сесія Генеральнай асамблеі Сусветнай турыстычнай арганізацыі. Прызнана, што Казахстан праводзіць мэтанакіраваную работу па рэгіянальным выкарыстанні ўнікальнага прыроднага патэнцыялу і турыстычных рэсурсаў з мэтай стварэння канкурэнтаздольнай і запатрабаванай на сусветным і ўнутраным рынках турыстычнай прасторы. Наша краіна таксама многа працуе ў гэтым кірунку. Што ж, час пакажа, хто апынецца наперадзе планеты ўсёй – цэнтр Еўропы ці сэрца Еўразіі. А пасля стварэння Мытнага саюза ў нашых краін ёсць усе падставы для таго, каб крочыць у будучыню разам. ■

Горы, хвойныя азёры.
Гэта – Бурабай

